

SIMEON FLOREA MARIAN ȘI ACADEMIA ROMÂNĂ

Mircea FOTEA

Viața lui Simeon Florea Marian se înscrie în neobișnuit, insolit. A început școala la vârsta de 12 ani, când s-a înființat în sat o școală parohială românească, la stăruințele parohului Dimitrie Bucevschi; la 17 ani, prins de entuziasmul stârnit de poetul folclorist Vasile Alecsandri pentru culegerea și publicarea folclorului, a început el însuși să culeagă și să noteze creații populare, iar la 34 de ani, la propunerea marelui om de cultură și de știință B. P. Hasdeu, este ales membru al Academiei Române. Trebuie să recunoaștem că în neobișnuit se înscrie și vasta și variata sa operă, publicată sau rămasă în manuscris, elaborată în numai 60 de ani.

Gândită din perspectiva timpului scurs de la moartea sa, întâlnirea lui S. Fl. Marian cu Academia Română a fost exact ceea ce trebuia pentru împlinirea sa ca ființă și ca om de știință.

Din multiplele probleme care ar putea fi dezbătute în legătură cu tema propusă dezbaterii ne-am propus ca în prima parte să evidențiem motivația propunerii lui B. P. Hasdeu, iar în partea a doua să subliniem direcțiile în care a activat S. Fl. Marian ca membru al Academiei Române și rezultatele pe care le-a avut.

Să vedem în continuare ce realizase până în 1881 S. Fl. Marian și care a putut să fie motivația propunerii lui B. P. Hasdeu de alegere a lui ca membru al Academiei. Până în 1881 S. Fl. Marian publicase trei culegeri de folclor:

1. *Poesii populare din Bucovina. Balade române culese și corese de...*, Botoșani, 1869, volum care poartă amprenta influenței lui V. Alecsandri chiar și în titlu.

2. *Poesii populare române. Adunate și întocmite de...*, vol. I *Balade, cântece bătrânești*, Cernăuți, 1873; vol. II, *Doine și hore*, Cernăuți, 1875, o contribuție a tânărului student la depistarea și a altor motive de baladă și lirice decât cele găsite în culegerile lui V. Alecsandri.

3. *Tradițiuni populare române. Adunate de...*, Sibiu, 1878, culegere care cuprinde în cele 66 de pagini cinci legende istorice în care predomină figura marelui voievod Ștefan cel Mare. Din toate legendele volumului, apărut la puțin timp după declararea independenței de stat a României, răzbate ideea apartenenței Bucovinei la statul român.

Publicarea celor trei culegeri de folclor, importante, de altfel, în contextul epocii nu ar justifica, pe deplin, propunerea lui Hasdeu. Să vedem ce alte motive ale tânărului preot bucovinean au putut să-l determine pe savantul B. P. Hasdeu să avanseze propunerea.

În monografia, consacrată lui S. Fl. Marian, pe care am publicat-o¹, distingeam între anii 1870-1881 o a doua etapă a activității sale, în care folcloristul a desfășurat o intensă muncă de culegere personală a folclorului, cea mai rodnică din întreaga sa viață; acum și-a îmbunătățit metoda de cercetare și de valorificare a culturii populare, ajungând treptat la personala și inconfundabila metodă folosită în tot restul vieții. La această clarificare a contribuit și contactul cu cercetările unor distinși folcloriști din epocă: B. P. Hasdeu, At. M. Marinescu, G. Dem. Teodorescu, T. T. Burada ș.a. Atenția folcloristului bucovinean a fost îndreptată în această perioadă atât asupra speciilor folclorice valorificate cu predilecție în epocă: balada, cântecul, hora, povestea, cât și asupra altora mai puțin sau deloc cercetate, precum: descântecul, cimilitura, proverbul, strigătura, tradiția populară, datini, credințe și creații folclorice despre păsări, insecte, animale și plante, obiceiuri și sărbători populare, mitologie populară ș.a.

Folcloristul bucovinean a colaborat, în această etapă, cu materiale folclorice și articole la ziare, reviste și calendare care apăreau în toate provinciile românești: „Convorbiri literare”, „Albina Carpaților”, „Amicul familiei”, „Amicul poporului”, „Familia”, „Siedetoarea” (Oradea), „Traian”, „Columna lui Traian”, „Foaia Societății «Românismul»”, „Lumea nouă”, „Albina”, „Observatoriul”, „Aurora Română” și altele, devenind unul dintre cei mai cunoscuți și apreciați valorificatori ai folclorului românesc. Întărim afirmația noastră cu o notă apărută în „Albina Carpaților” în 1878, revistă în care S. Fl. Marian a publicat numeroase creații folclorice și articole de mitologie și botanică populară. În nota respectivă, aparținând redacției, se aprecia că, după V. Alecsandri, S. Fl. Marian „a devenit cel mai conștiincios, mai eminent și mai diligent cultivator al literaturii populare”².

Ca fiu de țărani crescut într-un mediu folcloric autentic și bine conservat, S. Fl. Marian a cunoscut și a înțeles complexitatea și rosturile profunde ale culturii populare în viața satului și și-a putut

¹ Mircea Fotea, *Simeon Florea Marian, folclorist și etnograf*, București, Editura Minerva, 1987.

² „Albina Carpaților”, an II (1878), p. 291.

forma de timpuriu o perspectivă care viza caracterul unitar al acestei culturi străvechi. Într-o scrisoare adresată lui B. P. Hasdeu, în decembrie 1877, cu scopul evident de a-l convinge de seriozitatea preocupărilor sale și de a-l determina să-l ajute în procurarea unor cărți, reviste și informații, S. Fl. Marian a schițat un plan de sistematizare și de valorificare a materialului etnofolcloric în 26 de tomuri, fiecare tom de minimum 300 de pagini, întregul material urmând a fi ordonat în patru părți: „I. *Poesii* – 10 tomuri; II. *Proză* – 3 tomuri; III. *Datini și credințe* – 11 tomuri; IV. *Mitologie daco-romană* – 2 tomuri”³. În continuarea scrisorii, a dat „spre orientare” capitolele primelor două volume din *Datini și credințe*, intitulate *Tineretele* și *Nunțile țărănești*. Transcriem din sursa menționată capitolele volumului intitulat *Tineretele*, pentru a ne convinge împreună de foarte buna cunoaștere a realităților din satul românesc tradițional a fiului de țărani din Iliești, Bucovina: „1. Nașterile, 2. Rodinii, 3. Botejunele, 4. Numele de botez, 5. Schimbarea numelui (spre ex. când cineva se îmbolnăvește tare), 6. Cumetriile, 7. Colăcimele, 8. Creșterea copiilor, 9. Copiii de suflet, 10. Șpurii sau copii de lele (din flori = urzicari), 11. Jocurile copiilor, 12. Însotirile copiilor, 13. Porecelele, 14. Portul tineretului, 15. Jocurile sau danțurile, 16. Instrumentele muzicale, 17. Trântelesau luptele, 18. Petrecerile tineretului, 19. Șezătorile, 20. Amourile tineretului, 21. Farmicile sau vrăjile, 22. Cunoașterea ursitei, 23. Zodiile, 24. Căutatul în palmă și cărți, 25. Bobii, 26. Scrânciobul. Afară de acestea poate voi mai da peste unele datine”⁴. Având la bază cunoașterea nemijlocită a realităților din satul românesc tradițional, planul schițat de S. Fl. Marian în 1877 a jucat un rol important în activitatea folcloristului, deschizându-i o perspectivă clară asupra a ceea ce urma să facă și influențând în mod considerabil și pozitiv rezultatele deosebite pe care le-a avut. În aceeași scrisoare către B. P. Hasdeu, S. Fl. Marian își exprima hotărârea de a duce până la capăt munca începută: „Ca tot omul cu voie bună și sârguință, dar fără de bani, nu pot să-mi îndeplinesc deplin ceea ce doresc. Din cele următoare Vă veți încredința că eu nu sunt omul acela, care a început un lucru și nu-l scoate la capăt”⁵.

³ Apud Adrian Fochi, N. Al. Mironescu, *Contribuții la cunoașterea vieții și operei lui S. Fl. Marian*, în „Revista de Folclor”, V (1960), nr. 1-2, p. 134-136.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 135.

Avem încredințarea că acest plan de valorificare a culturii populare românești, schițat în scrisoarea din 1877, a impresionat pozitiv pe marele savant și l-a determinat să facă propunerea de chemare în Academie a tânărului preot bucovinean. Supoziția noastră este confirmată de însuși Hasdeu prin ce spune în răspunsul la discursul de recepție susținut de S. Fl. Marian: „Aducându-te aici, Academia Română umple un gol ce se simțea în rândurile noastre. Avem istorici, naturaliști, filologi, legiști, matematicieni, economiști, poeți, publiciști; un buchet modest din câte s-au putut culege, în tânăra grădină a neamului românesc, dar un etnograf, etnograf în adevăratul sens al cuvântului, care să fi răzbit în toate unghiulețele, fie cât de ascunse, din traiul, din cugetul, din simțul poporului român, ne lipsea până acum. Acest etnograf, dă-mi voie a ți-o spune, june și distins coleg, singurul etnograf român deocamdată ești tu”⁶.

La situațiile care au favorizat intrarea lui S. Fl. Marian în Academie, la care ne-am referit deja, trebuie să mai adăugăm și un anumit context politic. Atragerea în Academia Română a unor personalități din Transilvania, Bucovina și Basarabia, teritorii aflate în acel moment sub stăpâniri străine, urmărirea realizarea unității culturale și științifice a tuturor românilor, ca premisă a realizării statului unitar român.

Ne vom referi în continuare la direcțiile în care a activat S. Fl. Marian ca membru al Academiei Române și la rezultatele pe care le-a avut. În discursul de recepție, intitulat *Chromatica poporului român*, S. Fl. Marian a abordat o problemă neexplorată până în acel moment și a atras atenția oamenilor de știință asupra vastității și complexității culturii noastre populare, pledând pentru valorificarea ei științifică, în vederea îmbogățirii limbii literare și a terminologiei științifice cu termenii necesari, fiind convins că „izvorul cel mai bun spre înavuțirea unei limbi este în tot cazul literatura poporală”⁷. Recurgerea la împrumuturi din alte limbi trebuia să se facă, în concepția lui, numai după parcurgerea acestei etape de cercetare a propriei culturi populare.

În cei 26 de ani, cât a activat ca membru al Academiei Române, relațiile lui S. Fl. Marian cu conducerea Academiei și cu colegii au fost dintre cele mai bune, iar activitatea sa a fost desfășurată pe mai multe planuri. În primul rând, constatăm că Academia Română l-a încurajat, i-a apreciat cu obiectivitate opera și i-a tipărit importante studii

⁶ „Analele Academiei Române”, II, București, 1882, p. 161-163.

⁷ *Ibidem*, p. 10.

etnologice și culegeri de folclor:

– *Chromatica poporului român*, în „Analele Academiei Române”, seria a II-a, Secțiunea literară, 1882;

– *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*, București, Edițiunea Academiei Române, Tip. Carol Göbl, 1890;

– *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*, București, Edițiunea Academiei Române, Tip. Carol Göbl, 1892;

– *Nașterea la români. Studiu etnografic*, București, Edițiunea Academiei Române, Tip. Carol Göbl, 1892;

– *Vrăji, farmece și desfaceri*, în „Analele Academiei Române”, seria a II-a, tom V, Memoriile Secției Literare, București, Tip. Carol Göbl, 1893;

– *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, vol. I, II și III, București, Edițiunea Academiei Române, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, 1898, 1899 și 1901;

– *Insectele în limba, credințele și obiceiurile românilor. Studiu folcloristic*, București, Edițiunea Academiei Române, Tip. Carol Göbl, 1903;

– *Legendele Maicii Domnului. Studiu folcloristic*, Edițiunea Academiei Române, Tip. Carol Göbl, 1904.

Academia Română l-a ajutat, de asemenea, pe folclorist cu o sumă de bani pentru tipărirea volumului *Descântece poporane române*, Suceava, 1886. La doi ani după primirea în Academia Română, S. Fl. Marian a publicat *Ornitologia poporană română*, vol. I, II, Cernăuți, 1883, studiu de mari proporții și de o mare complexitate care valorifică aspecte multiple și variate ale culturii populare. Maniera personală inconfundabilă de organizare și de valorificare a informațiilor și a materialului folcloric, folosită în acest studiu, este regăsită și în studiile ulterioare consacrate insectelor, plantelor, animalelor, ultimele două rămase în manuscris. Lucrarea a primit premiul „Năsturel Herescu” al Academiei Române pe anul 1884. Un ornitolog contemporan, Mihai C. Băcescu, aprecia în 1961 că „efectul stimulator al acestei cărți s-a simțit enorm, iar folosința ei a fost generală și multilaterală, ea rămânând până în ziua de astăzi «cartea de căpătâi» după care s-au luat în manuale și tratate de ornitologie singurele nume de păsări cu adevărat populare”⁸.

⁸ Mihai C. Băcescu, *Păsările în nomenclatura și viața poporului român*, București, Editura Academiei R. S. R., 1961, p. 14.

Ca membru al Academiei Române, S. Fl. Marian a avut și calitatea de referent în probleme de etnografie și folclor și de membru în *Comisiunea premiilor anuale* și a întocmit rapoarte asupra multor cărți prezentate spre premiere, dovedind în toate cazurile o exigență sporită, obiectivitate și grija de a impune premiarea unor lucrări originale și valoroase. Considerăm că nu este cazul să cităm cele aproximativ 30 de lucrări cărora le-a făcut referate S. Fl. Marian; amintim doar că printre ele se găsesc *Basmelor românilor...* a lui Lazăr Șăineanu, *Din literatura poporană a aromânilor* a lui Pericle Papahagi sau *Proverbele românilor...* a lui Iuliu Zanne.

Fiind ales membru al Secțiunii istorice a Academiei Române, S. Fl. Marian a desfășurat, probabil la solicitarea înaltului for științific, și o interesantă *activitate de cercetător al istoriei și al vechii culturi românești din Bucovina*, concretizată în lucrări, precum: *Câteva inscripțiuni și documente din Bucovina*⁹, scris în urma unei cercetări întreprinse în august 1882 la Mănăstirea Putna și la alte locașuri de cultură din zonă); *Biserica din Părhăuți*, București, 1887; *Sântul Ion cel Nou de la Suceava*, Schiță istorică, 1895, considerat de I. C. Chițimia ca fiind „de o deosebită valoare și de bună informație istorică”; *Inscripțiuni de pe manuscrise și cărți vechi din Bucovina*, 1900; *Portretul lui Miron Costin, mare logofăt și cronicar al Moldovei*¹⁰. De asemenea, S. Fl. Marian a donat Academiei Române manuscrise și cărți rare din Bucovina.

O altă direcție în care a activat S. Fl. Marian în cadrul Academiei Române a fost cercetarea limbii populare, gândită ca o componentă importantă a culturii populare. Studiile sale de etnologie au, de obicei, în subsolul paginilor și explicarea unor cuvinte sau expresii populare cuprinse în textele folclorice folosite. Această preocupare a etnologului bucovinean a atras atenția lexicografilor din epocă. Cunoscându-i pasiunea pentru cercetarea limbii, B. P. Hasdeu l-a rugat, printr-o scrisoare din 29 august 1892, să-i trimită o listă cu toate cuvintele cunoscute de el care încep cu litera B, fiindu-i necesară pentru redactarea marelui său dicționar tezaur al limbii române¹¹. În 1897, când Academia Română a hotărât să elaboreze un nou dicționar al limbii române, S. Fl. Marian a fost invitat să

⁹ „Analele Academiei Române”, Memorii și notițe, Seria I, tom. VII (1884, 1885), p. 295-308.

¹⁰ *Ibidem*, Memorii, Sect. Istorice, Seria II, tom XXII (1900), p. 25-35.

¹¹ Vezi „Junimea literară”, an IV (1907), nr. 10-11, p. 236.

colaboreze. El a acceptat și s-a pus pe lucru. Într-o scrisoare a lui A. Philippide, care conducea lucrările din partea Academiei, către I. Bianu, în care se interesa dacă S. Fl. Marian s-a apucat de lucru, scria următoarele: „Cărțile părintelui Marian sunt foarte prețioase pentru dicționar”, iar mai departe: „Eu pun mare preț pe materialul lexical oferit de lucrările acestui bărbat...”¹². După primirea celor 8365 de fișe trimise de S. Fl. Marian, același Al. Philippide îi scria lui I. Bianu: „Materialul prezentat de dl. Marian este foarte important, apoi frumos scris”¹³. Un alt lingvist care a lucrat la elaborarea dicționarului Academiei și a folosit fișele lui S. Fl. Marian, Sextil Pușcariu, scria următoarele într-o evocare prilejuită de moartea părintelui Marian: „Între extrasele care îmi trec zilnic pe dinaintea ochilor se găsesc foarte multe umplute cu scrisul energic și citeț al părintelui Marian și mai toate aduc ceva nou, servesc spre a completa cunoștințele noastre lexicografice”¹⁴.

În concluzie, credem că suntem îndreptățiți să afirmăm că bogata, variata și importanta activitate desfășurată de S. Fl. Marian în Academia Română, activitate prin care a adus o contribuție inestimabilă la cunoașterea culturii noastre populare, dovedește că el și-a onorat cu prisosință calitatea de academician și că intuiția lui B. P. Hasdeu, atunci când a făcut propunerea de chemare în Academie, a fost corectă.

Cuvinte de prețuire a omului S. Fl. Marian și a operei sale au avut în epocă distinși oameni de știință români, precum: A. D. Xenopol, N. Iorga, C. I. Istrati, G. Ibrăileanu, T. T. Burada, Iancu I. Nistor, Sextil Pușcariu, Al. Philippide, iar mai târziu: I. C. Chițimia, Ovidiu Bârlea, Romulus Vulcănescu, Adrian Fochi, Gh. Vrabie și mulți alții. Aprecieri elogioase cu privire la activitatea sa de cercetător al culturii populare românești au făcut și oameni de știință străini, în special romaniști, precum: J. U. Jarnik, A. I. Iațimirski, J. Ulrich, Hugo Schuchardt, Gustav Weigand, care au văzut în opera lui S. Fl. Marian o importantă sursă de cunoaștere a limbii române.

---

¹² *Scrisori către I. Bianu*, I, București, Editura Minerva, 1974, p. 287.

¹³ *Ibidem*, p. 289.

¹⁴ Sextil Pușcariu, *Părintele Marian*, în „Junimea literară”, an IV (1907), nr. 6-7, p. 134.

Abstract

The Romanian Academy had a very important role in Simeon Florea Marian's life and scientific achievements. Without the generous and competent help of the Romanian Academy, whose member he was, the special results he achieved would be difficult to imagine.

The main directions in which S. Fl. Marian carried out his reach activity within the Romanian Academy are the following: presentation of the Romanian folk culture in collections of folklore and ethno-folkloric synthesis of a high documentary and scientific value; research of the history and old Romanian culture of Bukovine, at that moment under foreign occupation; participation in the elaboration by the Romanian Academy of an important lexicographic work and the positive influencing of the scientific movement of that epoch, by the speeches sustained and the numerous reports prepared as for certain works, given his capacity of referrer of the Romanian Academy for the assignment of awards.